

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED



PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

1939

VII aastakäik

Toimetaja mag. agr. E. VINT. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 6, pk. 54, tel. 484-15.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 11

November



Eesti muld ja eesti süda.

Ajalhed toovad iga päev pikki väljarändajate nimestikke, kes lahkuvad Eestist. Nende hulgas leiame valusa võrastusega terve rea nimesid, mis selgelt reedavad nende kandjate päritolu ja võrsumist Eesti kannust.

„Eesti muld ja eesti süda,
kes neid jõuaks lahuta!”

laulab Lydia Koidula. Aga nüüd rebivad hulk eesti poegi ja tütreid oma südame lahti sellest mullast, millest nad võrsunud ja mis neid on toitnud.

Sakslastena lahkub kodumaalt ka nende meeste järeltulijaid, kes on etendanud tähtsat osa meie rahvusliku kultuuri loomisel, kes on võrsunud eesti rahva rüpest ja kelle nime oleme harjunud nimetama austuses. Nii on väljarändajate hulgas lauluisa Kreutzwaldi ja Jannseni lapselapsi ja teisi.

Oma rahvuse ja emakeele mahasalgamine võttis hoogu sel ajal, mil eesti lapsed hakkasid omandama haridust võorkeelsetes koolides. Saksa õppekeelega kool püüdis oma kasvandikke muuta ka meelsuselt sakslasteks ja mitte kõigil ei jatkunud sellist kindlameelsust ning julgust nagu **A n n a H a a v a l**, meie äsjasel juubilariil, kes kooli lõputunnistusele nõudis saksapäraseks muudetud perekonnanime asemele oma õiget eestikeelset nime.

Siiski on juba üsna varakult hakatud võitlema selle nähte vastu. On huvitav jälgida seda võitlust ligi sada aastat tagasi, enne meie rahvuslikku ärkuseaega, ajal, mil eestlane tähendas veel orja ja mil eestluse mõiste laiemas ulatuses oli alles välja kujunemata.

Sada aastat tagasi asutati õpetatud Eesti Selts, mille eesmärgiks oli uurida ja arendada eesti keelt, kirjandust ja rahvaluulet. Selle puhul kurgustab Luunja parun Nolcken omas kirjas seltsi esimehele dr. **F ä h l m a n n**ile: „Ütelge mulle, mis tahab õieti teie Eesti selts oma talupojakeele harimisega? Kas ei ole see siis parem, et ta jääks täiesti tähelepanemata ja kaoks täiesti maa päält ära, — see oleks kõige mõistlikum soov ja oleks ka häätegu rahvale. Parem tehtagu nad sakslasteks.” Nolcken ei taha lubada eestlastele mingeid majanduslikke ega rahvuslikke õigusi. Kui eestlased seda siiski nõuavad, siis ähvardab ta: „Meie ütleme endid neist lahti. Las nad minna ja omale paremat maad otsida. Küll meie omale teisi talupoegi leiame.”

„Mõtlege, mis te tahate teha! Kas ei ole eestlane kõike kaotanud, kui ta oma isamaa maha jätab!” hüüab Fählmann oma vastuses. Aga kuigi Fählmann tulisel ja kartmatult välja astub rahva inimõiguste ja majandusliku olukorra kaitseks, ei ole ta rahvuskuisimuses ise ka mitte täiesti veendunud.

Hoopis enam on seda aga Fählmanni sõber, Viru laulik dr. **K r e u t z w a l d**. Tema teravast sulest sajab pilkerahet kadakluse pihta. Toome siinkohal ühe sellise pilkejutu huvitava näitena:

„Ükskord elas üks musträästa poeg, kas Viru ehk Harju lepikus, sest ei ole pikemat lugu. See uhke linnuke pidas sugulaste laulu naeruks ja lendas kaugele ühe võera linnu juurde, kes üle mere, kas Saksamaalt või mujalt oli tulnud. Võeral linnul oli Kurrukukk nimi. Kurrukukk õpetas musträästale mitmesugu raskeid laulusid, kus kurr-kurr ja murr-murr iga sõna taga laksas. Suure vaevaga vilistas musträästas neid võeraid lugusid, ehk küll temal nokk ja keelepaelad teisiti olid loodud ja kurr-kurr laulu selgesti ei võinud vilistada. Räästa poeg mõtles uhkusega: „Nüüd olen ma võeramaa lind.” Nõnda lendas ta teisel kevadel endise lepikusse tagasi, kõik teised linnud tulivad talle lahkest teretades vasta: „Musträästas, tere tulemast!”

Musträästas ajas vihas suled purje, vahtis vihaga teiste silmi ja ütles: „Mina olen üks kurru-kukk,” ja hakkas sedamaid Kurrukuke lugusid vilistama. Teised sulgilised naersivad ühest nokast, et mets vastu kõlas. Nõnda saagu lugu kõigiga olema, kes oma loodud auukuube põlgavad ja teisiti püüavad laulda, kuidas Jumal neile noka lasknud kasvada.”

Mõnedki Kreutzwaldi väljendused on kirjutatud otsekuu tänapäeval. „Teie tahate oma lihase ema maha jätta ja võera ema sülle minna, on teil julgust ja südant seda teha! Oh kuis on tühi uhkus teie vaimusilma pimestanud.”

Kuidas seletada seda küllalt sagedasti esinevat nähet meil, et isad on tuntud rahvuslased, lapsed ja lapselapsed aga häbenevad tunnistada end eestlaseks, sageli otse põlgusega suhtuvad oma enda rahvasse ja keelde?

Vastuse sellele küsimusele annab juba Villem Reiman, kui ta kirjutab Fählmanni kohta:

„Fählmann kiitleb eesti keele ilust. O m a s m a j a s ei hoolinud ta sellest ilust.“ Sedasama märgib ta ära teistegi vanemate Eesti tegelaste kohta, mille järelduseks siis oligi, et: „Ise veel hoidsid sugurahva poole, lapsi kuuldi juba ütlevat: „Mul on häbi, et ma eestlane olen.“ Ja me nägime neid juba esivanemaid nuuskimas käivat Thüringenis ja Rootsis.“

Meie ärkusaja tegelased ja paljud ka pärastise põlve haritud eestlased on oma isamaad ja emakeelt ülistanud küll säravates pidukõnedes ja luules. Ei ole aga seda eestimeelsust teostanud kõiges oma elus tervikuna. Selle järeldused on nüüd ilmsed.

Sõnadest üksi on vähe. Tegudes avaldub tõsine meelusus ja tõsine armastus. Ustavaks jäämises ka raskustes.

On midagi enam kui paljad sõnad — see mõiste — meie kodumaa. On midagi meie heledate kaasikute kevadlõhnas, õitseva ja valmiva viljavälja õotsumises, meie randade avaruses ja mere sinas, mis kõneleb rohkem ja sügavamalt meie südamele kui kõik sõnad. Kõneleb kokkukuuluvusest selle mullaga, veresidemest rahvaga.

Meie noored on sündinud ja kasvanud vabal kodumaal, kasvatus ja hariduse saanud oma emakeeles. Neile ei ole keegi sisendanud rahvusliku alaväärtuse tunnet.

Nendele rajaneb rahva tulevik. Tuleb aeg, mil nemad võtavad vanade õlult töö- ja vastutusekoorma oma noorile õlule. Murelikult jälgivad neid vanade võitlejate silmad. On neil küllalt siikust ja jõudu? On neil visadust vastu panna raskustele ja jääda kõikumatuks?

Meie noortele on korduvalt heidetud ette kraadestumist ja härrasnoor ollatahtmist. Ning noored on tihti vastanud, et aeg on selline ja et vanad ise pahatihti annavad halba eeskuju.

Ent aeg ei ole püsisv, ta üha muutub ja seab üles uusi nõudeid. On karme aegu, mis panevad vastutuse igale üksikule, annavad ülesande igale üksikule. Ja see vastutus kasvatab mehiseks meheks ja naiseks ka need noorukid, kes seni hellitatud lastena on elanud vaid iseenda naudinguite. Siis ei süüdistata nad enam ka teisi ja nende halba eeskuju; nad teavad, et noorte ülesanne on sirguda kõrgemale vanadest, õppida neilt head ja vältida nende eksimusi.

Ajalooratas on teinud täispöörde. Need, kes meie rahvale ennustasid kadu, on nüüd ise kadunud meie kodumaalt. Raskusi ja varje oli minevikus. Ei maksa kujutella, et tulevikus neid ei ole. Aga just raskused karastavad. Õlg õla kõrval, koondatud ridadena, ühel meel astugem vastu neile.

*

Võru linnapargi üksilduses, suurte puude all, langevate lehtede sajus, seisab meie rahvusliku ärkuse isa tõsine, üllas kuju, vaade suunatud üle avara järve kaugusse. Ta ei vaata neid üksikuid õnnetuid kodumaata olendeid, kelle südamejuured ei ole kinni kasvanud kuhugi mullasse ja keda tuul viib kaasa nagu kõdunevaid lehti. Ta pilk on suunatud tugevale noorele metsale, mille juured on sügavasti kodumullas ja millele tormgi ei suuda midagi teha.

Maanoored, meie keskelt on võrsunud see, kelle silmad aegade kaugusest ennustasid: „Kaugelt näen kodu kasvavat“. Olgem meie tema vaimseteks tütardeks ja poegadeks, kui ta oma liha ja veri hülgab oma isade maa.

Peame meie e aus tema pärandust. Mitte hiilgavais pidukõnedes vaid teos ja töös, mehises, julges Eesti töös. Selleks rakendagem kõik noored ja teguvõimsad käed, juurdugem sügavasti kodumaa mulda, et Eesti mulda ja eesti südant iial miski ei lahutaks.

A. H a a v a n i i t.

Mis meid seob.

Ametülesandeist ja isiklikust huvist põhjustatult külastasin lahkuvate maasakslaste kodusid sakslaste mineku eel ja tutvusin nende raamatukogudega. Ja üllatav oli tulemus: ei leidunud rohkem eestikeelset kirjandust, kui paaris kohas — uudismaa preemiasummaga tellitud "Põllumajanduse" üksiknumbreid. Kogudes oli saksa-, vene-, inglise-, prantsuskeelseid raamatuid (tõsi küll — enamus varematel aegadel muretsetud), aga eestikeelseid mitte. Olgugi need tähelepanekud mõnest üksikust majapidamisest ja maalt, ometi pilt on hämmastav. Kahjuks ei läinud korda näha nende lahkunud „kadakate“ raamatukogusid, aga siingi võiks olla olukord kujutletav.

Samasugune oli olukord maalide alal. Seinad tulvil kulda ja tamme raamitud trükipilte Alpidest, jahist ja sugulastest. Mitte ainustki eesti kunstniku maali ega gravüüri.

Kui üldiselt imestuti, kui nõrgalt oli seotud meie saksa rahvuse osa Eesti maa ja rahvaga, millest ja kelle keskel ta aastasadu elanud, siis eeltoodust võib leida põhjuse. Nad olid siin eraldunud võõrkehana, kuna nad ei tahtnud (või ei osanud) leida seda sidet, mis neid oleks sidunud siinsega — meie kirjandust ja kunsti — vaid elasid mineviku suurustest ja suuruses.

Siit aga on meil omal õigus ja vajadus teha järeldusi ka enda jaoks. Meie rahvustunne ei ole kõikjal küllaldane, — egas Martin Nurm oleks muidu olnud esimene ära putkaja ja egas kadaklikku Pärliit oleks muidu aastaid sallitud linnapea ja isamaaliste uuendusorganisatsioonide eesotsas.

Meid on vähe ja sellepärast on meil kahju igast mehest ja naisest, kes võõrdub meie rahvast. On õnn, et meilt lahkunud sakslased ei ulatanud kätt meie järele — oleks nad kutsunud rohkem — minejaidki olnuks rohkem. See kohutab ja — kohustab. Oleme (viimaseaegsete lepetega) viidud teise mõjupiirkonda. Ja nüüd peame hoidma et „rahvuslikku äralangemist“ ei oleks, et jääksime püsima kompakitse rahvustervikuna. See ei ole aga muidu mõeldav, kui meie rahva üksikindiviidid ei tunne ennast üdini ja vereni eestlasena ja üheväärse rahvusena teistega ega ei piiluks itta ja läände — kas oleks võimalik „rahvuslikku karjääri“ teha.

Siin on üheks vajalikuks teeks — peame viima iga eestlase eesti rohke ja ilusa kirjanduse ja kunsti juurde. See peab olema meie püüe raamatunädalal, aga samavõrra kogu pika aasta jooksul.

Kui need mehed, keda meie austame eesti rahvusliku ärkamisaja tegelastena, omasid eesti ajalehe, omasid ka tookordsest napist eestikeelsest kirjandusest raamatukogusid, siis ei ole see juhus. Ja võib vaielda kumb oli seal enne: kas raamat või tegelane rahvusluse ja hiljem riikluse tööpõllul.

Meie tuleviku parool olgu: kool peab andma huvi ja armastuse raamatu järgi ja seltskond peab virgutama noori neid lugema ja omandama.

Ainult siis kasvab meie noortest vaba riiki vääriv ja kanda suutev kodanikkond. Ja meie vanem — täisealine põlvkond peab olema siin noortele eeskujuks, neid isikliku eeskujuga virgutama ja õhutama lugema ja omandama raamatuid. Meil jätkub aega lugemiseks ja raha ostmiseks, kui meil on tahet. Ja tahet peab meil olema, kui meie teame, et meid seob eesti rahvaks eesti raamat ja eesti kunstiteos.

Agr. Aksel Mark.

Töövõistlused noorte tööoskuse arendajatena.

Maanoorteritingide kursustel, pidudel, ringikoosolekutel ja muudel ühistel kokkutulekutel on tegevuskava tähtsamaks erinumbriks töövõistlused. Võistlusaineks sobib igasugune töö, kui leitakse sellele võistlusvõimalus.

Töövõistlus arendab noortes tööoskust, õpetab õigeid töövõtteid ja selle juures õpetatakse noori tööd nii sooritama, et see tehakse kiiresti ja hästi. Töövõistluste eesmärgiks ei ole sihitu töötulemuste saavutamine, vaid kutsealalise ja elus vajalise töö oskuse tõusmine. Võistluste kasuks kõneleb tõsiasi, et nende noorte juures on selgesti märgatav tööoskuse paranemine, kes on võtnud osa töövõistlustest.

Töövõistlustel juhitakse noorte tähelepanu esijoones igapäevastele, kodu piirides tehtavatele töö ülesannetele, kuid korraldatakse ka sääraseid töövõistlusi, millised tööalad on vähetuntud ja kus puudub tööoskus. Säärastest töövõistlustest tuleks korraldada: nagu kõieotsade sõlmimised ja jätkamised jne. Juba nende tööde õpetamine, veel enam võistlus äratab kõrvalolijate erilist tähelepanu noorterongi tegevusele.

Kursustel korraldatud töövõistlused on eriliseks heaks ettevalmistuseks võistlustele, kuid seal võib ka kursuste andja jõuda veendumusele ja näha, kuidas ringi liikmed on kursusel õpetusest arusaanud ja seda omandanud. Võistlustulemusi kontrollides võib nõuandja anda lisaselgitust neis kohtades, kus on see vajalik ja oskused nõuavad täiendamist. Kui noored oma igapäevase töö ja tegevuse juures kasvavad võistlusmeeleolus, siis neil on eriline tahe saavutada paremaid tulemusi ja osavõtta üldistest võistlustest. Ringidest saadakse paremad võistlajad piirkonna- ja reall maakonna ja üldvõistlustelt.

Kui võistluste korraldaja arvestab võistluste asukohta, võistluste iseloomu, võistlejate iga, nende tööoskust, teatab võistlustest ajalt, valib kohased kohtunikud, joonestab võistluste protokollid valmis, muretseb võistlejatele numbrid, auhinnad, siis õnnestuvad võistlused üldjoontes kavakohaselt. Võistluste õnnestumine oleneb ka väga ulatuslikult võistlejatest, kellelt tuleb eeskätt nõuda ajalt kohalolemist ühes neile varemalt antud juhtnööride täitmiseks.

Töövõistlustel on vajalik parematele kohtadele tulijatele anda auhindu, olgu need ükskõik kui väikesed, sest need innustavad noori ettevalmistama ja harjutama parematele tulemustele.

Ringkonnakoosolekutel, käsitööõhtutel ja muudel tavalistel ringiliikmete kokkutulekutel peavad töövõistlustel piisab auhindadeks väikestest raamatutest, õuntest, maiustustest jne. Suurematel võistlustel jagatakse väärtuslikumaid auhindu nagu erilisi töövahendeid, panga hoiuraamatuid väikeste hoiustega, ja praktilisi esemeid.

Auhindade valimisel peab olema teadlik selles, mis vaimustab eriti võistlejaid noori. Kõik ei pääse loomulikult auhinna saajateks, kuid ka kaotajad ei tohi jääda kaotuste puhul lamama, vaid neid tuleb ergutada uutele võistlustele, selgitades vead, mistõttu ei olnud tal võimalik tulla esikohale.

S. L. Ülejoki.

Veel sõstrapõõsaste harvendamisest.

Üks suuremaid pahesid teiste hoolitusvigade kõrval on see, et meil taludes jäetakse põõsaste harvendamine tihti kahesilma vahele ja põõsad seisavad harvendamata pikki aastaid. Selle tulemusena kasvavad põõsad liigselt tihedaks ja sisemistele harudele ei tekki kõrvaloksi, kus tavaliselt asuvad pungad, milledest tekkivad õied ja marjad. Igal aastal, nooremate põõsaste juures, kasvab alaliselt juurde noori virveid, muutes põõsa niivõrd tihedaks, et isegi lehtetus olekus ei võimalda valgusel ligipääsu põõsa sisse. Säärase põõsa korralikust saagiannist ei saa enam juttugi olla.

Harvendades aga marjapõõsaid korralikult igal aastal, tagame kõrgeväärtsulikke saake ja päästame neid enneaegselt raugastumisest.

Sõstrapõõsaste harvendamisel tuleb teha vahet musta- ja punasõstra põõsaste vahel, kuna valged langevad ühte viimastega.

Mustasõstra põõsast harusi ja oksid kõrvaldades peab jätma 10—15 sm pikused tüükad ehk kontsud järele.

Punaste- ja valgesõstrapõõsastel pole seda tarvis jätta. Asudes keskmise vanusega (4—9 a.) põõsaste harvendamisel, kõrvaldame kõigepealt kõik vigastatud, murdunud, hõõrdunud ja haiged oksad. Põõsas ei ole ka soovitatavad ristlevad oksad ja need tulevad eranditult kõrvaldamisele. Põõsa harvendamisel püüame kindlaks teha ka üksikute okste vanust, sest 2—4 aasta vanused oksad on paremas kandees ja neid tuleb säästa.

Noorematest s. o. alla 2 a. vanustest okstest jätame järele ainult nii palju, kui see on vajalik välja lõigatud vanade okste asendamiseks. Kõik üle 4—5 a. vanused oksad ja harud kõrvaldame põõsast. Vanade okste tundmine teeb alul raskusi, kuid tähelepanelikult jälgides okste kaju, värvi, tugevust, pungade tugevust ja asutumist oksal, võime peale paarikümne põõsa harvendamist oksid vanusejärele eraldada. Ka sammaldamise järele võime ligilähedalt oksa vanust määrata. Nii näeme, et vanemad oksad, harud on krobelisemad ja tihti kaetud samblaga ning langes asetusega. Nooremate põõsaste korral — pisemad ja

nõrgemad, rohkem harunenud, pungadega kaetud tihedalt, sealjuures ise aga olles peened ja nõrgad.

Harvendamine viiakse läbi peamiselt oksakääridega. Ka kõveraotsaga oksa- või aianuga võib selleks tarvitada, kuid töötada on märgatavalt tülikam kui kääridega harvendades. Tugevakasvuliste põõsaste juures, kus harud väga jämedad, peame isegi kitsa oksasae appi võtma.

Järelejäävate harude ja okste arvu ette kindlaks määrata pole võimalik, sest see on olnud põõsa vanusest ja tugevusest. Põõsas harvendatakse nii, et valgusel oleks võimalik sisemiste oksteni tungida, sealjuures tuleb tähelepanna, et 2—4 aasta vanuste okste kõrval 4—6 eelmise aasta noort virvet kasvama jääks.

Äralõigatavaid eelmise aasta noori virveid võib vajaduse korral kasutada paljundamiseks, lõigates neist pistoksi. Selleks kogume oksad kokku, lõikame 15 sm pikkusteks tükkideks, pakime peene pestud liivaga kasti, millise asetame lumme, jääkeldrisse ehk tavalisesse külma keldrisse, seal neid kevadel peenrale istutades.

Kokkuvõtlikult — sõstrapõõsaste harvendamisel tuleb silmaspidada järgmisi nõudeid:

1. Sõstrapõõsaid tuleb harvendada sügisel ehk varakevadel — märtsis, aprillis.
2. Mustasõstra põõsastel peab jätma äralõigatud harudest 10—15 sm tüükad järele.
3. Kõrvaldada tulevad kõik haiged, vigastatud ja nõrgad ning kuivanud oksad.
4. Kõik üle 4—5 a. vanused harud ja oksad lõigatakse välja.
5. Noortest virvetest jäetakse 4—6 virvet väljalõigatute asendamiseks.
6. Põõsas on lõigatud kaunis hõre, vastasel korral, lehistunult ei pääseks valgus põõsasse, sisemised oksad ja pungad kuivavad ning ei kanna saaki.
7. Harvendatud põõsas on ühtlase hõredusega, okste jaotuselt tasakaalus ning omab kompakitse põõsa kaju.
8. Noored virved kasutada paljundamiseks, pistoksteks lõikamise teel.
9. Vanad kui ka mittevajalikud noored oksad peab põletatama.

Mis kasu on põõsaste harvendamisest?

1. Harvendatud põõsas annab suu-remaid saake.

2. Põõsa eluiga, andes sealjuures korralikke saake, pikeneb tunduvalt.

3. Raugastunud põõsad noorenevad, uute virvede tekkimise teel.

4. Harvendamine soodustab ning kergendab taimekaitse tööde läbiviimist, võimaldades vahenditel paremini mõjule pääseda.

5. Hõlbustab saagikogumist, kuna pääseme üksikutele okstele hästi juurde.

Kõiki asjaolusi arvesse võttes peaksime juba viivitamatult asuma nii noorte kui vanade põõsaste harvendamisele, et kindlustada põõsaste pikka iga ja suuri saake.

H. Pauker,

Viljandi Maavalitsuse
kodukaunistamise nõuandja.

Sügisel põllul.

*Kuldvilja täis ääreni laetud
kaob käänakul suvine tõld.
Nüüd nukrana üksi jäetud
on koltund kivine põld.*

*Tuul nutab siin rohu vartel, —
kurb sügispäev looja läeb...
kõik vili on rehetoa partel —
vaid mälestus põllule jääb.*

H. Suislepp.

Mis tehakse õpiringides.

Alganud seltskondliku tegevuse hooajal korraldatakse uuesti ridu ja vaadatakse tegevusülesannete järgi kõigis vabahariduslikes organisatsioonides. On leidnud korduvat rõhutamist, et praegusel ajajärgul vajame erilist tähelepanu ja hoolt just seesmisele, järjekindlamale enesearenduslikule tegevusele. Selleks on hinnatav eeskätt mitmesuguste enesearendamisringide, õpiringide tegevus, kus asjahuvilised käivad koos järjekindlalt õppimas, saamas kultuurilist äratust ja praktilisi kogemusi. Vastavad keskused, eesotsas haridusministeeriumiga, on seepärast ka hinnatavalt tõstnud esile õpiringilise tegevuse arendamise tarbe.

Juba eelmisel aastal on tehtud algust org'idevahelise õpiringide keskuse kujundamisega, mille ülesandeks on kaasa aidata eeskätt nende vajaduste korraldamiseks, mis õpiringide alal on kõigil organisatsioonidel. Neiks vajadusiks on eeskätt õpiringide tegelaste ettevalmistamine, sobiva kirjanduse ja tööjuhiste-kavade soetamine, ülevaadete koostamine õpiringilistest

üritustest, tegevuse üldine koordineerimine jne. Selleks on moodustatud E. Haridusliidu juures vastav õpiringide nõukogu. Selle tegevus vajab veel väljakujundamist, samuti kui keskusele suuremate tegevusvõimaluste loominegi.

E. H-liidus on valminud lähem ülevaade õpiringide tegevusest eelmisel tegevusaastal. Sellest nähtub, et üldiselt on õpiringide tegevus arenenud edu sihis, kuigi on veel ka rohkesti raskusi. Eriti üldine seltskondliku tegevuse rohkus, mis seob aktiivsemat osa tegelastest, pole võimaldanud kõikjal kõigiti edukalt arendada õpiringide tegevust.

Esmakordselt on võimaldunud koondata andmeid mitmesuguseis eri-origides töötavate õpiringiliste kursuste kohta, mis ei ole seni olnud vahetult registreeritud õpiringide-keskuses. See aga osutub siiski vajalikuks.

Kuuest suuremast õpiringilist tegevust üritavast keskorganisatsioonist saadud andmetel (Haridusliit, Maanoorte Ühendus, ÜENÜ, EMKÜ Liit, KNNÜ Liit ja Koduse Kasvatuse Instituut)

tegutses neis kokku 1938./39. t. a. 519 õpiringilist üksust, missuguseisse oli koondunud üle 10.000 enesearendaja.

Õpingide-keskuses oli vahetult registreeritud 189 õpingi. Neist suur osa on tegutsenud pidevalt juba pikemat aega. Nii Neeruti õpiring Tartumaal ja Harju algkooli õpiring Hiiumaal võivad vaadata tagasi juba üle 10-aastasele tegevusele. 7 aastat pidevalt töötanud õpinge oli 9, 6 aastat — 17, 5 aastat töötanud õpinge vähemalt 14 jne. Neis kohtades enamasti on õpingidel olnud ka hinnata-vaid teeneid ümbruskonna kultuurielu arendamises ja noorsoo kasvatuses.

Maakonniti oli registreeritud õpinge kõige rohkem Tartu-, Harju-, Saare- ja Virumaal; üks õpiring töötas ka väliseestlaste juures, nimelt Lätis, Aluksnes.

Õpingide edukus on suurel määral olenev juhatajaist. Õige mitmel pool, kus õpingide juhataja on pidevalt pikemat aega tegevust korraldanud, on selles olnud ka häid tulemusi. Õpingide juhatajaina toimis kõige enam õpetajaid — 45%, siis põlluharijaid — 26%, mitmesuguseid nõuandjaid (konsulente, assistente) — 6%, töölisi, käsitöölisi — 6%; teisi mitmekesiseid kutseid aga vähem. Meesjuhatajaid oli 75,7%, naisjuhatajaid — 24,3%. Õpinglased on peamiselt algkooliharidusega küpsev noorsugu (78%), keskmise vanusega 20,4 aastat. Vanuse ulatus oli aga 12 aastast kuni 72 aastani.

Enamik õpinge oma tegevuses on seotud koolidega. Registreeritud õpingides peeti tegevusaastal umbes 2200 töö- ehk õpikoosolekut. Selleks kasutati koolimaja 71%, seltsi- või rahvamaju — 19%, eramaju — 9% õpingide poolt. Omaette sobivad tööruumid on vaid üksikuid õpingidel.

Käsitlusalade valik õpingides on olnud õige mitmekesine, kusjuures on olnud suureks abiks vastavate töökavade ja tasuta kirjanduse võimaldamine keskest. Esikohal oli käsitlusainetest tarvilik rahvakultuuri ja praktiline ala kodukorraldamine ja kodukultuur, mida käsitleti 51-s õpingis, edasi seltskondlik kasvatust — 45, hariduse, kultuuri ja seltskondliku tegevuse korraldamise küsimused — 42, kirjandus — 34, kasvatusküsimused —

27, lavakunst — 24, kõneoskus — 23, loomakasvatust — 21, põllumajandust — 19, alalugu — 16, karskusküsimused — 15, laul ja muusika — 14, tervishoid — 11, aiandus — 10, kehakasvatust, sport — 9, keeled — 8, tehnika, loodusteadus — 7, hõimumaad ja nende kultuur, eeskätt Soome — 6, suurmeeste elulugusid — 6, riigikaitse küsimusi — 4, maateadust — 3, käsitöö — 4, pärivus — 1 ja mitmesuguseid muid küsimusi 26-s õpingis.

Käsitlusteemade loetelu on mitmekesine ja huvitav.

Ainete valik on üldiselt olnud asjalik ja reaalseid võimalusi, samuti aktuaalseid kultuurielu ja kohalikke tarbeid arvestav. Töökorralduse meetodiline külg on järjest paranenud, kuigi on püüda veelgi suurema täienemise poole, milleks ongi vaja olude ja võimaluste vastavat korraldamist. Peale sisulise õpingitöö on õpingilised peetud silmas ka kultuurset meeleoluloovat osa, peamiselt vastavate ettekannete, ühislaulu, rahvatantsude jne. harrastamise teel.

Rõõmustaval kombel on õpingides kasvanud just tegelike, praktiliste harrastuste hulk. Enamasti on teoreetiliselt õpinguid püütud siduda tegelike töödega, õpiti rahvatantse, näidendeid, korraldati võimlemisharjutusi ja sporti, lauluharjutusi, mitmesuguseid aia- ja kodukorraldamise-kaunistamistöid jne.

27-el õpingil on oma ajakiri või seinaleht, kus avaldatakse omaloomingulisi katsetusi. Need on mitmel pool kujunenud sisukaks ja huvitavaks tegevusavalduseks. Töö elustamiseks ja virgutamiseks korraldati mitmesuguseid võistlusi. Peale selle on õpingid aegajalt esinenud vastavil eri õhtutel referaatidega jne. ka avalikkuse ees, aidates kokkutulekuid muuta sisukamaks ja meeleolurikkamaks.

Palju huvitavat on esitatud õpingide juhatajate märkmetes, milliseis üldiselt jagatakse tunnustust sellele kui tõhusamale vabaharidustöö avaldusele, kuid juhitakse tähelepanu ka olulistele raskustele.

Õpingide tegevuse tähtsamaks muutmiseks on tublisti kaasa aidanud ka üleriigiline õpingide premeerimine, mille tulemused avaldatakse lähemal ajal.

Mardid.

Novembri kümnendal päeval, kui pimedus laskub juba nelja ajal ja ilmad on tusatujuliselt muutlikud — liigub mööda külatänavaid martide kilkav rivi ja naeru ning ülemeelikut nalja, hõiskeid ja heatujulist laulu jätkub kõigile „santidele“. Isegi ootamatu vihmasagar või jala sattumine sügavasse porilompi ei suuda rikkuda tuju, sest õige mardisant on alati üle sellistest pisiasjadest. Nii on peetud au sees vanu mardi kombeid juba aastasadu ja aastate voolus on muutunud ainult martide välimus, iga ja käitumine. Kui vanasti käisid mardisantidena ringi ka auväärt perekonnaisad ja -emad, siis nüüd harrastavad mardisandiks käimist peamiselt lapsed ja lapsekingadest välja jõudnud noored. Kui vanasti moodustas peamise kostüümi osa „karupidi“ kasukas ja linakolk-mest habe oli endast mõistetav mardiisa lõuna all, siis nüüd on seda arhailist kostüümi asetamas klouni rõivastusesemed ja papist maskid on oma leidmas teed isegi viimsesse külakolkasse. Sellejuures on aga mardikombed kaotanud palju oma endisest särast ja enamikule mardisantidele on teadmata, millest on tulnud see imelik komme, mis kirjutab ette lauldes ja trallitades ringi käimist mööda taluõuesid ja võõraste kortereid.

Rahvasuu kõneleb, et usuisa Martin Luther on kehva koolipoisina endale leiba kerjanud majauste taga laulmisega ja sellest ongi saanud alguse mardisandiks käimine. Rahvaluule- ja muistendite koguja Eiseini kinnituse järgi ei vasta aga see seletus tõe ja mardikultus on palju vanem, saades alguse Prantsusmaalt enam kui poolteist tuhat aastat tagasi. Neljandal sajandil on elanud Toursis piiskop St. Martin, kellest on saanud alguse mardisandikultus. See Toursi piiskop on sattunud Prantsusmaale paganausulise sõjapealiku pojana, lasknud ennast hiljem ristida ja hakkanud ristiusku kuulutama, pälvides katoliiklaste austuse ja pühaku kuulsuse juba oma eluajal. Tema surmapäeva 10. novembrit hakatudki vanal Prantsusmaal pühitsema suurte söömiste ja joomistega.

Mardipäeva pühitseti suurejooneliselt ka meie esivanemate juures ja mardipäeva kombeid oli rohkesti, kusjuures ilmnis erinevusi üksikuis kihelkondades. Üldiseks kombeks oli mardisandiks käimine, milleks küla noored ja vanad kogunesid rühmadena kokku ja valisid endi hulgast mardiisa ja mardiema. Viimasteks valiti tavaliselt kõige sõnakamad „santide“ hulgast ja kõik teised mardi- ja kadrisandid moodustasid lastepere, kes pidid alluma „isa“ ja „ema“ käsklustele ja juhtimisele. „Ema“ osa võis etendada ka naisena riidetatud mees, kuna „isa“ ülesandeid võis täita ainult meessugupoole esitaja. „Isa“ kandis pikka üli-riiet või „karupidi“ kasukat, suurt linakolk-mest habet ja õlgedest „pus-sakut“ vööl. Kaelas oli tal suur kaelakott andide jaoks, ühes käes aisakell ja teises — pikk piits. „Ema“ oli riidetatud kergemalt, kandes aga sageli mitmekordseid seelikuid, kusjuures iga ülemine seelik oli lühem alumisest. „Ema“ pidi hoidma käes takukoonalt ja kedervart, sageli ka mõnda riidetükki ja tuppastudes simuleerima õmblemist või ketra-

mist. „Laste“ riietuse juures oli peamiseks nõudeks, et igaüks pidi riietuma võimalikult naljakalt.

Kui selline mardi perekond jõudis taluõuele, siis andis ta oma olemasolust märku kella helistamise, piitsaplaksutamise ja laulmisega. Kella helistamine ja piitsaplaksutamine oli ettenähtud pahade vaimude eemale peletamiseks. Mõnel pool anti oma tulekust märku loomade häälitsemise (lammaste määgimise, veiste ammutamise ja hobuste hirnumise) järeleaimamisega. Igal mardi perekonnal oli tavaliselt kaasas ka „lõõtsmoonikamees“, kes löi esimese loo lahti juba külastatava talu õuel, mille järgi mardilapsed tantsisid.

Tantsule taluõuel järgnes martide laulmine ukse taga. Lootes heale vastuvõtule, viskasid mardid tuppa astudes põrandale teri, mis pidi tagama pererahvale head viljasaaki järgmisel aastal. Siis hakati toas andisid kerjama, kusjuures „ema“ võttis oma „lastelt“ riiete mõõtu, „isa“ aga luges riimitud ja rütmilises kõnes ette omad soovid, nagu: „süld vorsti, küünar käksi, kaks arssinat hapukapsaid“ jne. Kõiki neid santimissoove kinnitasid häälekalt mardilapsed, mille peale antigi pererahva poolt martidele mardikakku ja vorstirõngaid. Selle peale tänasid mardisandid pererahvast: aituma, aituma! Aituma andjale, aituma vastuvõtjale jne., lubades andjat kiita tühjas kirikus ja täies kõrtsis. Järgnes tants lõõtspilli saatel ja päevakohased laulud. Lahkumisel tänati ja õnnistati pererahvast, kusjuures kadriema soovis „õnne talule ja talledele! Õnne karjale ja kassile!“

Kui aga külastatavas talus mardisantidele midagi ei antud, siis lahuti sajatamisega:

„Saagu, saagu, ma sajatan,
susi siia hooste hulka,
karu kõige karja hulka.
Lamma laut langegu,
hobu talli tarretagu,
kanad kaevu munegu.“

Kogutud andidega kogunesid mardid mõnesse suuremasse tallu, kus siis peeti n. n. mardipulmad. Pulmaisaks ja -emaks olid tavaliselt selle talu peremees ja perenaine, kuhu koguneti pulmade pidamiseks. Lääne-Eestis (Lääne- ja Pärnumaal) ja saartel peeti „pulmad“ eriti pidulikult. Seks puhuks oli pruulitud õlut ja tapetud mõni loom. Pulmalaua mitmekesidust aitasid tõsta martide poolt kogutud anded. Sellest mardipäeva lõpupeost — „pulmadest“ võtsid sageli osa ka mardisandid kaugemaist küladest.

Mardipulmade tähtsamaks sündmuseks oli noorpaari laulatus, milles püüti võimalikult naljakalt järele aimata kiriklikku talitust. Pastori osa etendas mõni sõnaosavam mardisant, kes oli vastavalt riietatud. Peigmees ja pruut olid mardisandirõivastuses ja laulatusteremoonia valmistam alati palju nalja. „Pulmale“ järgnevaist mängudest oli eelistatum pärja ja mütsi mängimine. Ka „arstimine“ ja „masinaga vihtlemine“ kuulusid palju harrastatud mängude hulka. „Arstimine“ toimus

selliselt, et „arst“ kuulas haigeid mingi kõvera toruga, tehes sellejuures mitmesuguseid naljasünnitavaid tembutusi. „Masinaga vihtlemisel“ seoti haspliharude külge märjad vihad, viheldatav „mart“ asetati haspli alla, hoiti seal kinni ja haspli ümberajamisel toimus „vihtlemine“.

Mõnel pool oli mardisandi seltskonnal kaasas n. n. sikk, mis koosnes sikusarvedest ja viimaste külge kinnitatud teivast, mille seljas ratsutas ringi mardisant, kusjuures „sikk“ oma vette kastetud märja sabaga püüdis lüüa toasviibijaid.

Tänapäeval on enamik neist mardinaljadest unarusse vajumas, tundudes kaasaegseile liiga vähenõudlike, labaste naljadena. Mis aga püsib, on mardisandiks käimine, kuid ka see on kujunemas peamiselt laste harrastuseks.

N. G.

Pisut jänesejahist.

Kuna jänes on meie tavalisemaks ja hiloomaks ja jahipidamine temale kestab talve läbi, oleks vajalik noortele jahimeestele jahitõhususe ja huvitavuse tõstmiseks mõningaid näpunäiteid.

Üldiselt peame meeles, et jänes pole kaugeltki nii rumal, kui teda sageli peetakse. Ta mõistab omi jälgi nii hästi segada, et on vaja päris head hagiijat, kes suudaks igat haavikuemandat edukalt jälgida.

Jänesel on meeltest kuulmine kõige paremini arenenud, sellepärast ei leita jänest kunagi unepealt. Sellest siis ka vale arvamine, et jänes magavat lahti silmi. Jänes, temale lähenedes, on lähenejat aegsasti kuulnud ja jälgib viimast tähelepanelikult. Ei ligine tuli- ja otse, jänese pessa mineku jälgi mööda, vaid kõrvalt ja liikumise suund on jänesest möödaminev ja liigutakse ühtlaselt, aeglaselt, siis võime jänesele mõne mtr. kaugusele läheneda. Niipea kui aga jääme järsku seisma, on jänes läinud. Pehmete ilmadega ja värskest sadanud lume puhul on jänesed eriti kõvasti omas pesas kinni.

Jänes näeb hästi ainult liikuvaid olevusi. Pole aga imeks panna kui jänes jookseb harksisseiva jahimehe jalgade vahelt läbi. Jahil olles, jänese lähenedes, jääme täiesti rahulikult seisma. Vähemgi liigutus peletab jänese otsekohe põgenema. Haistmine näib jänesel olevat nõrgalt arenenud, kuna ta läheneb inimesele ka alttuule.

Jänesed on silmapaistvalt arenemisvõimelised. Nii on nad jahti alguses kaunis julged ja nagu rumaladki ning lasevad endid kergelt tabada, kuid hiljem on see hoopis raskem. Vanad jahimehed tunnevad kergesti ära, kas on tegemist noore või vana jänesega. Noor jänes teeb tavaliselt jälitamisel väikseid pesa lähedasi ringe, kuna vana kaugeid ja suuri ringe ning seejuures jälgede segamiseks osavaid haak-hüppeid. Esimese lume puhul ei tule vana jänes mitmel päeval pesast välja ja teeb seda alles siis, kui enam ei suuda paastuda.

Jänes on ööloom. Päeval on ta pesas vait, õhtu saabumisesel läheb ta sööda kohale, kuhu jääb hommikuni. Talvel saju ja tuisuga jääb jänes sageli söödamaale või mujale lumme, lastes end täiesti kinni tuisata või sadada. Sarnasest pelgupaigast avaneb ainult väike õhuauk. Kergem on neid pesakohiti siis märgata, kui kummardume madalale lumepinna lähedale, siis näeme väikseid kõrgendikke, nagu mutimullahunnikuid, need tähistavadki jänese pelgupaika.

Jänes eelistab kõrgemaid, kuivemaid, tuulevarjulisi kohti. Üldiselt on jänes kaunis paikapidav ja lahkub oma harilikust kohast ainult pideva hirmutamise tõttu. Oma asupaika vahetab jänes ajutiselt ilmastikust tingitult, nii läheb ta suuremate püsivate sadude ajal metsa, eriti pöösastikkudesse varjule. Sula lume ja lehtede langemise ajal põ-

genevad nad metsa. Üldiselt meeldib jänestele vahelduv künkline maastik, põõsastikkude, metsasalude ja põldudega. Tähtsamatest jahipidamise viisidest vaatleme järgmisi:

Jaht hagiatega on huvitavamaid ja ka tulemusrikkamaid. See on sobiv, kui jahist osavõtjaid on 1—5. Suurema osavõtjate arvu puhul on parem korraldada ajujahti. Jahipidamine hagiatega on raskendatud talvel koorukesega lume puhul, mil kooruke kannab küll jänes, kuid koera mitte, tuhkkuiva lahtise lume ja pakase puhul, samuti on raskendatud koeri tarvitada paljalt külmanud maaga ja tugeva tuulega.

Hagijaid võib ühest jahist osa võtta 1—3. Sel puhul, kui koeri on rohkem kui üks, peavad kõik koerad olema võrdvõimelised ja harjunud koos ajama, vastasel korral ainult üks koer seab teist ja jahist ei tule midagi välja.

Häält hagivalt nõuame, et ta algaks kilkamist alles siis, kui on leidnud värsked jäljed, ta ei tohi liiga kiiresti jäneest jälitada, kuna siis teeks viimane liig suuri ringe. Hea hagi jas ei tohi ennast lasta kavala jänese haakidest lasta viia eksiteele.

On jahimaastik tuntud ja teada ka tähtsamad jänese jooksu suunad ja rajad, siis osutub jahipidamine lihtsaks, kuna jänesed jooksevad harilikult hagi- ja eest üht ja sama rada. On aga maastik võõram, siis jääme jäneest ootama tema pesa lähedale, sinna kust ta esimese ringiga jooksis läbi. Jänes hagi- ja eest põgenemiseks enamikus kasutab soodsamaid liikumisteid, nagu sügava lume puhul teeradasid, madalama lumega kohti jne.

Jäneest oodates tuleb olla liikumatult, parem mõne puu või põõsa varjus. Jänesele ette jooksmist võiks soovitada ainult kui teame, et teine liikumise rada on lähedal. Jooksmisel olla alati laskevõimeline. Tavaliselt teevad jänesed oma

pesa lähedal 2—3 ringi, siis aga siirduvad kaugemale, kust alles hiljem pöörduvad tagasi. Nii jääb jahimehe põhitõeks — jooksku jänes nii kaua kui tahes, kuid lõpuks ta siiski tuleb oma pesa juurde tagasi.

Jahti on kasulikum alata hommikul varakult, sest siis on jäljed värskemad ja hagi ajal jäneste leidmine kergem.

Otsijahti peetakse üldiselt ilma koerata, või harvemini selleks õpetatud linnukoeraga. Paremaid tulemusi saame otsijahiga lagedamatel maadel, nagu põldudel ja karjamaadel. Soojad sügisilmad ja värskelt sadanud pehme lumi soodustavad jahti. Koertega otsijahil liigub jahimees aeglaselt, hooliga silmitsedes ümbrust. Eelnimetatud ilma puhul lasevad jänesed jahimeest hoopis lähedale. Jänesele lähenetakse, kuni ta üles hüppab ja siis lastakse rahulikult parajalt ette sihtides. Pesast laskmist peetakse jahimeeste seas kurniteoks. Külma ilma puhul pole otsijahil suuremat tulemust, kuna siis on jänesed liig erksad. Talvel on sobiv otsijahti sooritada suuskadel, sõites kep-pideta.

Piirlemisjaht seisab lume puhul värskete jälgede otsimises ja siis seda kohta, ringi käies, sisse piirata, kuni jõuame jänese pelgupaiga lähedale. On jänes ringi käies sisse piiratud, siis ei põgene ta enam kergesti, vaid tavaliselt saame talle tulistamise kaugusele.

Tõeline jahimees ei tohi aga mitte ainult mõelda suurele jahisaagile, vaid ka sellele, et jahiloomi saaks rohkem sigineda ja et need asuksid rohkem soovitav piirkonnas. Seda saavutame talvise, jaanuari, veebruari ja märtsi kuudel korraldatud söötmistega. Korraliku söötmisega võime mõne aastaga tõsta jäneste arvu teatavas jahiringkonnas mitmekordseks. A. H.

Asumem veel käesoleval hilissügisel istutamistööde läbiviimisele.

Loodushoiu- ja Turismi-Instituut, kes vastavate seaduste alusel juhib loodushoiu-, turismikorralduse ja kodukainistamise töid, on pöördunud ringkirjaliselt kõikide maavalitsuste poole,

paludes neid teha korraldusi, et asutaks kõige kiiremalt puude ja põõsaste istutamisele, kuna tänavune põuane süvi on hävitanud väga palju noori istutatud puid ja põõsaid. Mitte ai-

nult tänava kevadistest vaid ka paaril eelmisel aastal istutatud noortest puudest on suur osa ära kuivanud, andes seega raske hoobi innukale kodukaunistamistöele.

Seda kahju tuleb uuesti parandada ja selleks peaks käesoleval sügisel kaasa aitama kõik omavalitsused, koolid, seltskondlikud, majanduslikud, noorsoo, kiriklikud ja muud organisatsioonid ning üksikmajapidamised. Kuivanud ja murdunud puude ja pöösaste asemele peame aedades, clavatarades, puisteedel ja maanteede ääres istutama uusi. Eelmiste aastate istutamistööd tuleb hoolega täiendada, istutades rohkesti uusi vilja- ja ilupuid.

Ilupuudest soovitame istutada rohkem selliseid, mis rutem kasvavad. Kuused, paju, saared ja paplid on tugevad kasvama. Kuusk on ilus aasta ringi ja kuuse tuulevarju hekid olgu

igal majapidamisel põhja ning lääne pool. Pihlakas on eriti efektne sügisel, kask on kaunis nii suvel kui ka talvel. Ka muid kodumaa mets- ning pargipuude istikuid tuleb istutamiseks soovitada.

Ühtlasi tuleks tähelepanu juhtida sellele, et varemalt istutatud puude toed ja sidemed oleksid korras. Maanteede ääres, kuhu eelmiste aastate hoogtöö korras istutati noori ilupuid, võib kahjuks sageli näha katkenud sidemetega ja murdunud tugegeda või hoopis ilma tuge deta noori puid sügis- tuultes looklemas. Nendest ei kasva korralikke ja sirgeid ilupuid.

Peale selle osutub vajalikeks uute puukoolide rajamine, kuna neid on vaja parima istutusmaterjali saamiseks eelolevateks aastateks.

R. P a u k e r.

Maanoorteringide tegevusest.

Väike-Maarja maanoorte mitmekesine töökava.

Teisipäeval, 31. okt. oli Väike-Maarja maatulunduskonsulendi poolt kokku kutsutud konvendi maanoorteringide ja maanaiste seltside esindajate ühine koosolek, mille päevakorras olid talvise töökava ja kodumajandusnäituse korraldamise küsimused. Maanoorte ringide esindajaid kogunes 13 isikut: Kadila, Raeküla, Põdrangu, Eipri ja Kiltsi ringidest. Töökavad maanoorteringides on üldjoontes juba selgunud, mida ringide esindajad teatavaks tegid.

Kadila ringis on tegevus jagunenud foto-, male- ja spordiharudesse, peale selle peetakse ringidevahelisi referaat-õhtuid, kõneõistlusi, näidendi- ja rahvatantsuharjutusi jne.

Eipri ringil on peale referaatide ja kõnekoosolekute kavas puutöökursuste korraldamine meesliikmetele ja kangakudumise kursuse korraldamine tütarlastele.

Raekülas on päevakorras male- ja referaat-õhtud. Suuremat tegevust takistab siin ruumide puudus, kuid

loodetakse saada lähemas tulevikus kasutamiseks koolimaja.

Kiltsi ringil on kavas peale tavaliste referaatide mesinduskursuse korraldamine koos taruvalmistamise-kursusega. Referaatide lõppkoosoleku puhul peetakse põllumajanduslik päev. Referaadid on kõikides ringides mõeldud avalikud, s. o. koosolekuist osavõtt on võimaldatud ka mitteliikmetel.

Kodumajandusnäituse üldkorraldajaks oleks Väike-Maarja põllumeeste konvent, kuid üksikud osakonnad oleks täiesti üksikute ringide korraldada. Näituse ajaks on mõeldud augustikuu esimene pool 1940. a. Näituse korraldamise tööjaotuses lepit ringide vahel kokku järgmiselt:

Kanakasvatuse väljapaneku korraldab Kadila ring, veise- ja hobusekasvatuse — Raeküla, seakasvatuse — Kiltsi, kodukaunistamise ja aianduse — Põdrangu, sisemise kodukaunistamise — Eipri. Äntu ring, mille esindaja koosolekult puudus, korraldada jäi umbrohutõrje ja taimekasvatuse ala. Peale selle võib veel väljapanekuid tulla talundite mehhaniseerimise, piimanduse alal jne.

Oandu maanoortering pidas peakoosolekut.

Pühapäeval, 29. oktoobril pidas Oandu maanoortering Oandu koolimajas peakoosolekut, mis kujunes töörohkeks. Koosolekut juhatas M. Soolepp ja protokolilis M. Lütmat. Otsustati korraldada kinnine segaeeskavaga peoõhtu 4. nov. ja ringi 2. aastapäeva pidustused koos omavahelise jõulupuuga 27. dets. Edasi otsustati hakata korraldama alates 9. nov. igal neljapäeval omavahelisi seltskondlikke tööõhtuid. Samuti otsustati osa võtta Viru maanoorte juhtide täienduskursusest 13.—19. nov. Kadriinas.

Peeri maanoored alustasid tööd.

Hiljuti pidas Peeri maanoortering üldkoosolekut, kus tähtsamaks päevakorra punktiks oli talvise tegevuskava koostamine. Otsustati talve jooksul korraldada mitmesuguseid, põllumajanduslikke küsimusi puudutavaid loenguid. Kuna ringi juurde on neiu Maalanni juhtimisel ellu kutsunud rahvatantsutrupp ning tantsijatele soetatud rahvariideid, otsustati ka rahvatantsu viljelemist jätkata. Ka võeti tegevuskavasse kodukaunistamise aktsiooni propageerimine ja puutöö kursus.

50 krooni auhinnaks Kudina maanoorele.

Hiljuti lõppes Ülemaalise Maanoorte Ühenduse poolt koos Tshiihisalpeetri Väetusnõuande Bürooga korraldatud kirjatööde võistlus, mille teemaks oli „Rukki kasvatamine N. talus”. Osavõtt võistlustest oli elav. Auhindamisel sai esimese auhinna 50 kr. Tartumaalt maanoor V. Raudoja, kes on pärit Kudina maanoorte ringist.

Lüganuse noored valisid uue juhatuse.

Lüganuse maanoorte ring oma viimasele koosolekul moodustas uue juhatuse, kuhu valiti esinaiseks Anni Lõoke ning juhatuseliikmeteks Laine Kaja, Adam Muda, Johannes Vanatalu ja Aino Blumfeldt. Revisjonikomisjoni valiti Meeri Saarest, Ella Uustal ja Karl Murasko. Lippuriks Endel Lutt, lauluanaks Johannes Uustal. Ringi vanemaks on Lüganuse kodutööstuskooli juhataja Aleks. Veevo.

Laeva maanoored said lipu.

Pühapäeval, 8. okt. toimus Laeva koolimajas Kärevere ja Laeva maanoorteringide lippude õnnistamine ja lõikus peo aktus. Aktuse avas Kärevere maanoorte ringvanem Heldur Krusu. Lõikuspeo võimaliku talituse pidas ja õnnistas kahe ringi lipud Kursi kog. õpetaja Iaan Muru.

Järgnesid tervitused ja auhindade väljaandmine. Auhindu said: Kärevere maanoorteringis järgmised liikmed: köögivilja kasvatamise alal: Ellen Kava ja Ellen Kiiskma — 1. auhind; Leida Ruus — 3. auhind. Söödajvilja kasvatatus: Elsa Rummel ja Marta Kool — 1. auhind; Endla Kuk — 2. auh., suinisu kasvatatus: Richard Rummel 1. auh., kaerakasvatatus: Hans Sõrra — 3. auh. Hoolsa ja kauaaegse töötamise eest ringis said auhinnad: Adolf Kiiskma ja Hugo Ruus.

Deklameerimise võistlusest osavõtjatele: Ernst Mutso — 2 auh., Leida Ruus, Endla Kuk, Hugo Hein, Marta Kool, Heino Kuk ja Heino Teppo 3. auhind.

Laeva maanoorteringis jagati diplomide köögiviljade kasvatuse alal: Maimu Siht 1. auh., Rutt Lätt 1-a. auh., Aino Elmet 1-b auhind. Söödajuurviljade kasvatatus: Järta Hanschmidt 2. auhind, Hans Priks 1. auh., A. Väälk 1. auh.

Kanepi ja söödakaalika kasvatuse eest: Endel Lepik 2. auhind. Hoolsa tegevuse eest ringis: Elfriede Hannus.

Võnnu noorte töötulemusi.

Hiljuti kontrolliti põllutöökoja tööd joudude poolt Võnnu maanoorte hoogtoide heinaseemne ja kanakasvatuse aladel. Kontrollimisel selgus, et kanakasvatuse alal võistlejad on üldiselt oma töö hästi teostanud, kuna heinaseemne kasvatatutel kuiva suve tõttu on töö äpardunud ligi poolel. Võõbste ringis kanakasvatuse alal paremateks tunnistati: Kalju Sepets ja Joh. Nursi tööd, kuna heinaseemne kasvatuse alal paremaks osutus Voldemar Nursi.

Rasina ringi paremateks kanakasvatateks tunnistati Hilda Muuga, Raimund Ojasalu ja Lembit Kääriku tööd. Lembit Käärikul on kavatsus rajada isegi 200-kanalist kasvatust, ku-



Maanoored kartuleid sileerimas Kuremaa seakasvatuse katsejaamas.

na vastava ruumi ehitamine on praegu käsil.

Tuleval kevadel loodab ring jätkata oma tööd kanakasvatuse alal haudumismasina kaasabil.

Rannu maanoorte tegevusest.

Käesolev aasta on Rannu maanoorteringle olnud tegevusrohke. Aastaiidkoosolekul püstitatud tegevuskava on läbi viidud ja nüüd ootavad järjekorda esmaabi-kursus ja gaasikaitse-loengud, lõikuspidu, referaatõhtud jne.

Rannu Maanoorterit „Edu” asutati 1935. a. jaanuaris. Selle aja sees on tehtud palju tööd.

Rannu maanoored on töötanud seltskondliku kasvatuse, aianduse, kehakultuuri-, muusika- ja kodu-uurim. aladel. Neil on ilmunud raamat-ajakiri „Noorusjõud” ja juba kolm aastakäiku seinaleht „Edu Teataja”. Ring omab mandoliiniorkestri, mis töötab järjekindlalt suvel kui talvel ja millel tuleb õige sagedasti esinemisülesandeid täita. Käesoleval aastal on harrastatud muusikat,

rahvatantsu, korraldatud kontsert ja käsitöönäitus. Suvel korraldati matk jalgratastel kodumaaga tutvumiseks. Juuli algul sai ring lipu, mille õnnistamine toimus 16. juulil Lukel. Ringiilge Hilja R o o t s tuli konvendipiirilisel töömestrite selgitamise-võistlusel kortulikoormise-meistriks. Ring esines Elva Kodumajanduse Erinäitusel tähelepänaväärivate väljapanekutega, ja sai esimesi auhindu. Ka Tartu näitusel ei puudunud Rannu maanoored ja sealtki saadi esimene auhind.

Õnne ei ole aga Rannu maanoortel tänavu juhtidega. Septembris lahkus ringi juhataja Ruth P a i m r e ja siirdus Tartu ülikooli arstiteadust õppima. Tema asemele valiti möödunud pühapäeval vallasekretäriabi Enn L õ h m u s. Nüüd lahkus ringivanema abi Liis Kallas, kes oli ringi asutaja ja tööjuhtija algusest saadik.

Rannu Maanoorterit „Edu” praegusse juhatusse kuuluvad: esimees Enn L õ h m u s, esimehe abi Laine R u t t, sekretär Joh. L a k s ja kassahoidja Linda V a r b l a n e.

Laguja noored rajavad heinaseemne-põlde.

Kevadel asuti Laguja maanoorte poolt heinaseemne-võistlusest osa võtma. Ringi juurde loodi mitu tööühma ja külliti maha heinaseemneid 500 ruutmeetri suurusele maalapile iga võistleja poolt.

Kuiva suve tõttu paljud noored ei saanud täielikult maitsta töövilja, sest külvitööd äpardusid. Heinaseemne põldu vaadati üle konsulendi A. Haini poolt koos maanoorte instruktoriga H. Saarega. Paremaks heinaseemne kasvatamiseks osutus noor E. T i g a n e.

Kanakasvatuse- ja söödakaalika-peedi võistlustelemused ringi peres on veel selgitamisel. Talve tulekul alustatakse ringis tööle ka õpiringide alal.

Haanja noored muretsesid esmaabi tarbeid.

Pühapäeval, 15. oktoobril korraldas Haanja Maanoorter oma esimese kuukoosoleku. Külalisena esines koosolekul Sänna algkooli juhataja S. M a a v a r a, kes kirjeldas oma reisimälestusi läbi Läti, Leedu, endise Poola, Saksa ja Shveitsi Pariisi maailmanäitusele. Ettekannet jälgisid huviga 50 maanoort.

Järgmisena kandis ette maanoor E. Noortoots referaadi „Maanoore vabajaä oieti kasutamistest“.

Koosolekul kiideti heaks suvine tegevus ning võeti vastu talvine tegevuskava, nagu mitmesuguste loengute ja kursuste korraldamine, aiatööriistade muretsemine, shapirografeeritud ajakirja väljaandmine, eeskujuliku esmaabi kapi ja sisustuse muretsemine, ümbruskonnas ajakirjanduse levitamine jne.

Koosolijatele pakkus suurt huvi ka uus seinajaleht, mis ilmub juba teist aastat ja muutub järjest huvitavamaks.

Vastseliina noored avasid talvise hooaja.

Vastseliina Maanoorter ning pidas pühapäeval, 22. okt. talvise tegevushooaja avamiseks koosoleku, kus vastu võeti talvine töökava. Koosolekul esines ringivanem J. S i b u l ettekandega tehtud töö kohta. Konsulent Aleks. T a m m e s a l u selgitas kutsehariduse tähtsust ja Rahvakooli avamist Konvendi kulul Vastseliina.

Vastuvõetud töökavas otsustati eriliselt rõhku panna enesearendamise tööle, milleks jätkab tegevust üldkõnealuse õpingu. Ringi töökoosolekud peetakse igal pühapäeval peale 15. kuupäeva. Töökavas on eriti kodukorraldamisele, toitlustamisele ja esimesele arstiaabile rõhku pandud. Ligemal ajal korraldatakse seltskondlike tantsude kursus, vildivalmistamise, tööriietuse valmistamise ja otstarbekohase toitlustamise kursus.

Loosi maanoored said lipu.

Pühapäeval, 22. okt. õnnistati Loosi algkooli ruumides Loosi maanoorter ning lipp. Vaimuliku talituse pidas Vastseliina koguduse õpetaja Ed. E r m i t s. Lipu andis ringile üle Lasva vallavalitsuse esindaja P. V a a k s. Tervitusi esimesena ütles ja naela lipu vardasse löi Lasva Maanaiste Seltsi poolt neiu E. M e l t s. Tervitusi üteldi ja naelad löödi lipuwardasse veel Loosi Maanaiste Seltsi poolt neiu A. K i r c h, Loosi Naiskodukaitse jaoks poolt neiu L. R e d i, Loosi Kaitseliidu üksikrühma poolt V. T a m b e r g, Vastseliina Maanoorte Ühenduse poolt A. T a m m e s a l u. Võrumaa Maanoorte Ühenduse poolt ringile teenete naela kinnitas lipu vardasse maanoortevanem A. T a m b e r g.

Uus maanoorte vanem Arukülas.

Senise maanoorte ringivanem M. T o m s o n i äraülemise järele ringivanema kohalt valiti Virumaal, Arukülas viimasel peakoosolekul uueks vanemaks Aug. T ö n s o ja vanemaks abiks Erna L ä l l. Ringi esimeheks sai E. S a a r. Käsil on talvise töökava moodustamine ja ettevalmistuste tegemine lõikuspeoks.

Kärgula noored saavad laulukoori.

Kärgula-Võhandu maanoorter ning pidas hiljuti Kärgula koolimajas oma korralist üldkoosolekut, kus koolijuhataja hr. V i l j a s o o algatusel moodustati maanoorter ning liikmetest laulukoor, mille juhiks hakkab mõtte algataja õpet. V i l j a s o o ise. Talvisesse töökavasse võeti referaat- ja vaidlusõhtute ja mitmesuguste kursuste korraldamine. Ringi uueks esimeheks valiti põllumajandusliku kutseharidusega liige H a r a l d P i i r, laekuriiks Maimu M a a l a. Ringivanemaks on energiline Makke talu peretütar E l l a R o h t l a.

Fa Joh. Nurmbergi trükk, Viljandis, 17. novembril 1939. a.